

Români din toate țările, uniți-vă în cuget și simțiri !

EUROPA ȘI NEAMUL ROMANESC

Decembrie 1983. Anul XII. Nr. 138.

FOAIA MISCARII ROMÂNE PENTRU UNITATEA EUROPEI

APĂRAREA EUROPEI

Printre numeroasele manifestări culturale organizate de Fundația Europeană Drăgan la sediul său din Roma notăm și pe cele în cadrul cărora se dezbat probleme de mare actualitate. Cu deosebit interes a fost urmărită masa rotundă dedicată «Apărării Europei», la care au participat, ca experți în materie, Federico Sensi, fost ambasador la Moscova, Pietro Corsini, general de corp de armată, Venerio Cattani, deputat parlamentar, președintele centrului cultural Ignazio Silone, Jias Gavronski, deputat european. Întrunirea a fost prezidată de poeta Teresa Maria Moriglioni-Drăgan, vicepreședinta Fundației. Iată o parte din introducerea în tema aceasta, atât de actuală și vitală pentru Europa și întreaga lume de astăzi.

Apărarea Europei este un argument de importanță vitală și de extremă urgență, dar și destul de nepopular. Noi, cei de la Fundația Europeană Drăgan, ne-am preocupat mereu să nu fim o voce în plus în corul conformismului facil, ci o voce clară și obiectivă, chiar cu ris-

cul de a nu place multora. Și cine dorește să cunoască mai bine ce gândim despre acest argument nu poate decât să citească numărul din august-septembrie al Buletinului European, pe care-l publicăm de 33 de ani.

Astăzi eu nu sunt aici pentru a ține o conferință, dar consider necesar că trebuie să spun unele lucruri.

Trei sunt, după părerea mea, punctele pe care noi, europenii, va trebui să încercăm să le lămurim: 1. ce suntem?, 2. ce merită să fie apărat în Europa? și 3. de ce trebuie să fie apărat? Fără clarificarea acestor puncte orice discurs despre apărare rămâne vag.

După cum știm, Europa este un continent locuit de popoare diverse și, chiar dacă unele au origini comune, diferența de climă, de așezare geografică, evenimentele istorice, amestecările etnice le-au imprimat caracteristici psihosomatice și culturale foarte diverse. Aceste popoare s-au sfâșiat unul pe altul timp de aproape două mii de ani, combătându-se în războaie fără milă, acumulând ură, antipatie, neîncredere și alte sentimente negative, alimentate și de mari interese economice. Deci, am putea să afirmăm că termenul «Europa» este definiția geografică a unui continent ale cărui state gândesc fiecare la propriul interes, un aglomerat de etnii care în realitate nu se iubesc.

Și totuși, tocmai în virtutea acestor diferențe, independente și intercomunicante, Europa este continentul pe care s-a dezvoltat una dintre cele mai complexe și extraordinare civilizații ale istoriei, continentul pe care s-au născut Platon, Leonardo, Galilei, Shakespeare, Kant, Voltaire, Marconi și mulți alții.

Și atunci, toți europenii, mai mult sau mai puțin conștienți, în funcție de nivelul lor cultural, se simt co-autori ai acestei fantastice fresce la care fiecare popor a contribuit cu ceea ce avea mai bun. Europa este deci, înainte de toate, un fenomen cultural, creatoarea acelei culturi și acelei tehnologii de care se bucură întreaga lume..

Iată ceea ce trebuie apărat, pentru că gândirea europeană, atât de bogată, atât de variată, liberă, matură, fruct al unor contradicții și experiențe dramatice, este unica capabilă să se pună din când în când în discuție. Noi suntem destul de adulți și conștienți de justa valoare a lucrurilor pentru a înțelege că nimic nu are o valoare definitivă și că numai extrema libertate de gândire, capabilă să se renege chiar și pe sine însăși, în stare să nu se teamă de distrugerea dogmelor, de orice tip ar fi ele, este unica stradă validă către căutarea unei perfecțiuni poate de neajuns, dar în care omul nu poate și nu trebuie să înceteze de a mai spera.

Noi, slavă Domnului, nu mai avem asigurarea absolută, indestructibilă și oamenii de profundă inteligență și cultură știu că în numele nimănui nu se poate asupra și ucide. Iată ceea ce contează și ceea ce trebuie salvat. Dar această atitudine înțeleaptă, civilizată și sănătoasă, nu trebuie să fie confundată cu lipsa tot atât de vitalului impuls de apărare în fața agresivității altuia, întrucât pacea nu se apără cu cântece și marșuri de stradă când este amenințată de către cine îndreaptă tunurile către tine. *Si vis pacem para bellum*. Nici o maximă nu este mai potrivită decât aceasta la actualitatea noastră.

Noi nu putem să renunțăm la libertatea de a decide ceea ce dorim să fim. Dar această libertate trebuie s-o apărăm de cine încearcă să ne impună cu grosolană aroganță «adevărul» său, de parcă ar fi Cuvântul revelat de Dumnezeu.

Din păcate, ne comportăm ca și cum am fi orbi și surzi, incapabili să înțelegem ceea ce ne amenință sau, poate, suntem atât de terorizați de ceea ce ne amenință, încât nu înfruntăm realitatea, preferând să luăm atitudinea unor anumiți bolnavi care, neluând în seamă propria boală, își fac iluzia că o fac să treacă. Ani de zile am așteptat în zadar ca cineva să spună clar adevărul în legătură cu această situație, dar nimeni nu a făcut-o și astfel s-a creat starea periculoasă și ambiguă la care s-a ajuns. Timp de decenii cuvântul *Rusia* nu a putut să fie pronunțat, pentru că Rusia și socialismul erau considerate o singură realitate indisolubilă. A critica Rusia însemna, și înseamnă încă pentru mulți, a fi anticomunist, deci dușman al poporului, reacționar, fascist. «Sfânta Mamă» aduce în lume dreptatea socială și marea pace universală. Acesta a fost cel mai genial cal troian pe care vecinii noștri semi-asiatici au putut să introducă pe continentul nostru și nu numai pe el. Chiar și astăzi Urss-ul continuă să fie asociat de naivi cu ideea unei lumi mai drepte (...).

Rusia vrea Europa, pentru că este un vis pe care-l urmărește de peste 200 de ani, vis a cărui realizare i-ar permite supremația indiscutabilă și absolută în lume, și pentru că astăzi, mai mult decât oricând, are o reală nevoie de ea, așa cum în secolul al XVI-lea Spania avea nevoie de aurul Americii, căreia, în schimb, îi aducea adevărata credință cu care se identifica și căreia Aztecii creduli i-au deschis porțile printr-o «supunere pacifistă și totală», care a distrus civilizația lor (...).

Va trebui să găsim alte căi, prin noi și noi tentative. Va trebui să apărăm tocmai această libertate de a fi făuritorii destinului nostru și nu o piesă de deplasat aici, colo într-un joc în care alții să se servească de noi după bunul lor plac.

Este de necrezut că Europa - a cărei populație depășește pe cea a Rusiei și pe cea a Statelor Unite, care posedă cea mai mare și avansată industrie din lume, care are talent, imaginație, geniu - nu este capabilă să înțeleagă care este adevăratul său rol în lume.

Astăzi ea trebuie să decidă între două alternative (și cine gândește altfel este în afara realității): sau pax sovietica, sau protecția rachetelor americane. Despre prima știm cam cum ar fi, pentru că putem să o vedem deja realizată în țări ca Polonia, România, Cehoslovacia, care o cunosc de mult timp. Dacă Europa vrea așa ceva, atunci într-adevăr nu mai este cazul să vorbim de apărare. Dar dacă nu vrea așa ceva, nu îi rămâne decât a doua alternativă, care nu este plăcută, dar, din păcate, indispensabilă. Dacă am fi înțeles din timp care este forța noastră reală, nu ne-am afla în situația de acum. Europa s-ar fi apărat singură. Realitatea este însă alta și este inutil să facem ipoteze asupra unor realități ce nu există.

Oricum, dacă nu am reuși, o dată pentru totdeauna, să ieșim din această stare de confuzie și să dobândim conștiința a ceea ce suntem și reprezentăm în lume, și cu ea voința și curajul de a supraviețui într-o pace de echilibru și de libertate, atunci ar însemna că s-a terminat epoca Mării Europe, a mării sale civilizații și culturi în istorie.

MARIA TERESA MORIGLIONI-DRĂGAN

FRONTIERELE EUROPEI

Apărători ai frontierei orientale este titlul cu care România se mândrește când se vorbește despre funcția politică și spirituală a țării lor în contextul Europei.

Această funcție naturală de apărători ai frontierei orientale are rădăcini adânci, cu toate că data mai sigură se poate stabili la începutul secolului II al erei creștine, când România, atunci vechea Dacie, cucerită între 102 și 106 de legiunile romane ale lui Traian, a primit limba Romei și i-a absorbit civilizația, transformându-se în bastionul avansat ce oprea hoardele barbare care din adâncurile Asiei încercau să năvălească asupra Europei.

În România totul vorbește de Roma, de la termele de la Drubeta la amfiteatrul de la Sarmizegetusa, de la colosala cupolă a monumentului lui Traian la Adamclisi în Dobrogea la podul peste Dunăre proiectat de

Apollodor.

Chiar și astăzi țărani români afirmă cu mândrie «sunt roman» și numesc Calea lactee calea lui Traian, vocea lui Traian zgomotul sunetului, și în dansul călușarilor amintesc răpirea sabinelor.

Sub conducerea lui Traian, Dacia Romană a fost organizată în mod admirabil atât din punct de vedere civil, cât și militar și poporul său dădu Romei câțiva împărați.

Când, în 260 după Hr., imperiul începu declinul său și legiunile romane au fost retrase din provincia numită atunci Dacia Felix, hoardele barbare ale Germanicilor, Vandalilor, Hunilor, Goților, Vizigoților și Ostrogoților s-au năpustit asupra acelei bogate provincii făcând pretutindeni distrugeri și jaf.

Dezastrul a continuat în toată prima jumătate a mileniului al doilea. Bulgari,

Tătari și Turci continuară invaziile și părea că totul era distrus. Au dispărut cetăți și monumente, organizarea politică, militară și administrativă a fost rasă. În poporul român a supraviețuit numai ceea ce absorbise de la Roma ca nemuritor: sămânța spirituală, limba și sentimentul apartenenței la o lume ce opunea civilizația barbariei unei mări de slavi. Mândria eredității Romei și conștiința de a fi extremul bastion al răsăritului european, în fața căruia se opreau popoarele asiatice, au supraviețuit de-a lungul secolelor, fiind și azi vii în orice român.

În 1465, Ștefan cel Mare, viteazul principe al Moldovei, a înfruntat invazia Turcilor conduși de teribilul Mahomed al II-lea, care declarase că va da calului său să mănânce ovăz pe altarul Apostolului Petru de la Roma. Ștefan i-a făcut să cunoască o grea înfrângere și papa Sixt a plâns de bucurie când a primit cadou steaguri smulse de la Turci și a numit pe Ștefan *Atletul lui Hristos*, declarându-l apărător al creștinismului și al civilizației, pentru că a luptat pentru apărarea Europei timp de 40 de ani, obținând 40 de victorii și construind 40 de biserici.

ASEDIUL VIENEI

Un alt episodiu luminos al acestei misiuni a poporului român de apărător al graniței răsăritene a Europei a fost recent amintit cu ocazia solemnelor manifestări ținute la Viena în luna septembrie 1983, pentru a sărbători al treilea centenar al istoricei bătălii ce s-a desfășurat lângă acea cetate asediată de Turci din toate părțile. Viena, ultimul punct de sprijin al creștinătății, era gata să fie răpusă și în ajutorul său și în apărarea creștinătății europene au venit popoarele de la frontiere: Polonezii și Români.

În amintirea participării lor la acel mare eveniment, Români au organizat în capitala austriacă, de la 7 la 12 septembrie trecut, un mare simpozion internațional pe tema *Români, apărători ai Europei*, pentru a aminti pe Șerban Cantacuzino, voievodul Valahiei care a organizat și condus împotriva Turcilor 31 de regimente de cavaleri moldoveni. Armatele creștine ce au venit în fugă în ajutorul Vienei erau unite sub comanda lui Ioan Sobiețki, regele Poloniei.

Cavaleria condusă de principele Cantacuzino s-a bătut mai ales în pădurea din Schoenbrun, unde apoi principele a înălțat o cruce monumentală cu o inscripție latină dictată de el însuși în amintirea victoriei împotriva Otomanilor.

Participarea la victoria creștină asupra Turcilor a permis Principatelor Române să întreprindă acțiuni diplomatice și politice spre întărirea structurilor lor și să formuleze un model de organizare autonomă ce urmărea unitatea și independența națională.

Simpozionul, în cursul căruia a fost inaugurat un bust în onoarea principelui Cantacuzino, a subliniat că trecerea timpului nu a schimbat cu nimic ferma misiune a Românilor de a apăra valorile culturii și ale civilizației europene din care se simt că fac parte integrantă încă de la origini.

VOCAȚIA EUROPEANĂ A ROMÂNIEI

La Simpozion au participat reprezentanți ai comunităților române din toată lumea.

În cursul unei ample și aprofundate dezbateri împărțite pe secții de lucru, o deosebită importanță a dobândit secția «Istorie», prezidată cu multă competență de prof. Iosif Constantin Drăgan, care a pus în evidență cum această conștiință de «apărători ai frontierelor» a ținut vie în Români, mai mult decât dorința, nevoia de a avea în spate o Europă unită - din care națiunea lor să facă parte integrantă -, capabilă să aprecieze acțiunile lor defensive de ieri și să înțeleagă pe cele de azi, o Europă capabilă să le dea siguranță și ajutor prin însuși faptul că fiind unită ar constitui o putere mondială de tot respectul.

Spiritul acestei conștiințe și sensul maturității latine inspiră cu siguranță actualul guvern român să respingă principiul sovietic al «suveranității limitate», să se bată la Helsinki pentru dreptul națiunilor, să condiționeze adeziunea sa la pactul de la Varșovia, să bată - din păcate în zadar - la ușa C.E.E., să refuze instalarea rachetelor și să fie printre țările de după cortina de fier, unicul sincer partizan al păcii.

MANI.IO CONTRI

Roma, octombrie 1983

UNIREA ARDEALULUI CU ROMÂNIA

Ziarul Patria din 27 ianuarie 1934 publica textul unei înălțătoare conferințe rostite de Iuliu Maniu la Radio București despre Unirea Ardealului. Marele român și om politic vorbea nu numai ca martor ocular, ci ca făuritor de istorie, ca fost membru al Consiliului Dirigent al Transilvaniei și ca fost prim-ministru al României Unite.

Au trecut 65 de ani de la realizarea Marei Uniri de la 1 Decembrie 1918 și mărturia marelui Maniu își păstrează actualitatea. Pentru marile adevăruri ce le cuprinde, pentru înaltele simțăminte românești pe care le exprimă și pe care le inspiră și pentru actualitatea problemelor enunțate, publicăm acest discurs ca document ce se cuvine să fie cunoscut și păstrat în sufletele românești de pretutindeni și de totdeauna.

Răsunau încă tunurile pe front și măcelul îngrozitor era încă în plin curs când, la 18 octombrie 1918, dl Alexandru Vaida-Voevod a citit în parlamentul din Budapesta declarația Comitetului Național Român prin care se proclama independența Națiunii Române din Ungaria și ruperea Ardealului, Bănătului, Crișanei și a Maramureșului de Monarhia austro-ungară.

Deputații maghiari au izbucnit într-un infernal vacarm și multă lume a rămas uimită de acest pas cutezat al reprezentanților Poporului Românesc și curajul extraordinar al deputaților români de a proclama sfâșierea țării ungurești în însuși parlamentul ei.

Orbiți unii de patimă, lipsiți alții de conștiința chestiunii, nu și-au dat seama că declarația pronunțată era actul final și logic al primei epoci în evoluția politică a Poporului românesc din Ungaria și începutul celei de a doua: a acțiunii oficiale și fățișe pentru unirea lui cu Vechiul Regat, nizuință care încălzea inima și oțelea voința fiecărui român de atâta vreme.

Pentru că originea unirei tuturor Românilor izvorăște din dorul de libertate și din simțul necesității absolute de unire a forțelor răzlețe, care au trăit neîntrerupt în subconștientul Poporului românesc și care a ieșit la suprafață îndată ce la faptul unității limbei s-a adus conștiința aceleiași origini latine, a aceleiași concepțiuni de viață și s-a putut stabili științificește dreptul Neamului românesc de a-și realiza «România Unită».

Dar până aici a trebuit să treacă multă vreme și să se schimbe din timp în timp veșmântul gândirii sale politice, la baza căreia stătea însă totdeauna același dor de libertate și același instinct național.

La începutul ei, se rezuma în formularea pretențiunilor de libertate individuală și de eliberare a clasei țărănești cumplit robite prin groaznica iobăgie în care trăia. Apoi în manifestarea nizuinței de libertate confesională, ca o necesitate sufletească pe urma persecuției ce suferea «legea românească».

Scurt după aceasta, chiar concomitent, mulțumită împrejurării, că Românii, cu mică excepție a grănicerilor și răzeșilor numiți «armaliști», erau toți iobagi, iar feudații, afară de câțiva nobili români, foarte puțini, care și-au păstrat caracterul românesc, erau cu toții maghiari, opresiunea de clasă, intoleranța religioasă și persecuția națională se îndreptau toate contra aceluiași popor românesc lipsit de orice influență în viața de stat, - nizuințele de libertate personală, de eliberare a clasei țărănești și de egalitate a profesiunilor s-au prefăcut într-o luptă concentrică și conștientă pentru libertate națională, proclamată în 1848, la Blaj, pe Câmpul Libertății, ca deziderat colectiv al Românilor din Transilvania.

Nizuința politică pentru libertatea națională astfel concepută evoluează mai departe în 1849, când Românii cer de la Împărat organizarea lor separată de celelalte popoare ale Monarhiei habsburgice.

După introducerea dualismului, Românii cer prin programul din 1867 din Miercurea și prin cel din 1881 din Sibiu autonomia Ardealului, iar prin programul din 1905, recunoașterea Poporului Român din Transilvania și din întreaga Ungarie de individualitate politică și înzestrarea lui cu toate atribuțiunile naționale.

Românii din Transilvania sperau încă în posibilitatea unei vieți demne în cadrele Monarhiei austro-ungare. Politica externă a României libere era îndrumată cu asentimentul tuturor partidelor politice spre Puterile Centrale, cu tendința de a slăbi Rusia și de a elibera întâi Basarabia. Această speranță politică însă nu putea împiedica ieșirea la suprafață, din ce în ce mai pronunțată, a dorului de unire a tuturor Românilor, care a luat un neînchipuit avânt prin Unirea Principatelor, a cărei zi o sărbătorim acum, și prin ridicarea lor la regalitate, grandioasa operă realizată de Domnitorul Cuza, Regele Carol I, Ion Brătianu bătrânul și Mihai Cogălniceanu, a căror icoane împodobeau pereții caselor umile din Ardeal sau se ascundeau dinaintea ochilor jandarmilor în cărțile des răsfoite ale bibliotecilor modeste.

Pilda strălucită a Italiei și a Germaniei unite, contactul personal, cultural și economic, nespus de ușurat prin perfecționarea mijloacelor de comunicație, stabilirea unei limbi comune literare, proclamarea Bucureștilor de centru cultural, de unde răsare soarele tuturor Românilor, influența profesorilor ardeleni care au fost primiți cu porți largi în Țările Olteniei, Munteniei și Moldovei, activitatea Academiei Române și cercetările tot mai temeinice ale istoricilor români asupra influenței reciproce a provinciilor românești, manifestările Ligei Culturale și a studenției universitare, schimbul zilnic de ziare au închegat sufletele tuturor Românilor într-o gândire și mișcare iredentistă conștientă, care aștepta numai ocazia ca să izbucnească într-o acțiune fățișă pentru realizarea Unității naționale.

Gândirea politică a Românilor de a-și consolida viitorul național în cadrele Monarhiei austro-ungare nu mai putea rezista sentimentului general, mai ales după lovitura decisivă ce-i aduse acestei gândiri războiul balcanic din 1913. Acest război ridicase extraordinar prestigiul României și al Regelui Carol I și dăduse prilej Austro-Ungariei de a-și descoperi complet dușmănia față de România prin nizuința ei de a o împiedica să perceapă fructele victoriei sale.

Poporul Românesc din Transilvania împreună cu mulți bărbați de stat ai României s-au convins că politica Monarhiei austro-ungare a lunecat cu totul pe mâna Maghiarilor, că bărbații de stat maghiari sunt definitiv hotărâți a păstra atitudinea lor ostilă față de Poporul românesc de pretutindeni și că în consecință nu mai poate spera nimic nici de la Monarhia austro-ungară, nici de la Împăratul ei, și că mântuirea Poporului românesc nu se poate spera decât de la București, credința afirmată în anul 1913 în modul cel mai clar posibil în acele vremuri în «Românul» din Arad, oficiosul de pe atunci al Partidului național.

Asasinarea arhiducelui moștenitor Franț Ferdinand, care era ultima nădejde pentru introducerea unei epoci de dreptate în Ungaria, a distrus și ultimele legături sufletești ale Românilor din Ardeal, Bănat și Maramureș cu Monarhia habsburgică.

Izbucnirea războiului mondial a găsit poporul românesc complet pregătit pentru rupe-

rea sa de Monarhia austro-ungară și pentru intrarea lui în acțiune în scopul realizării unității naționale.

Astfel revoluțiile izolate iobăgești de pe vremuri, revoluția lui Horea și acțiunea lui Inocențiu Micu Clain în secolul al 18-lea, adunarea națională de la Blaj la 1848 cu Simion Bărnuțiu, Avram Iancu și Șaguna, adunarea din același an din Lugoj cu Murgu, programul național din 1881, cu acțiunea memorandistă a lui dr. Rațiu, Lucaci și Coroianu, programul din 1905 cu mișcarea activistă, nu au fost decât semne chilometrice luminoase în drumul larg de atâtea ori udat cu sânge al evoluției gândirii politice a poporului românesc, care a dus în mod logic la proclamarea unității naționale; întâmplată la 1 Decembrie 1918, la Alba Iulia.

În timpul ultimei faze a acestei evoluții, Germania se pregătea de război pentru a-și asigura drumul spre Orient. Austro-Ungaria continua acțiunea sa de expansiune în Balcani, iar Ungaria își continua feroce politica sa de opresiune a minorităților etnice. Magharizarea bisericii și a școlilor românești, colonizarea Maghiarilor în ținuturi compacte românești, pauperizarea Poporului românesc și excluderea lui din viața de stat și administrativă erau mijloacele de realizare a tendinței consecvente de a rupe continuitatea geografică a Poporului românesc, de a-i distruge unitatea culturală și prin aceasta a-i reduce valoarea lui etnică și importanța lui internațională. Era evident că Maghiarii vreau să pună stăpânirea lor asupra Ardealului, Bănătuului, Crișanei și Maramureșului din punct de vedere etnic și economic, după ce politicește reușise să le subjuge. În fața acestei groaznice ofensive contra întregului Neam românesc, Românii transilvăneni care cunoșteau pregătirile ce se făceau și mai știau că poporul care va reuși să rămână stăpân asupra Ardealului, această minunată fortăreață naturală, va stăpâni în mod definitiv și Gurile Dunării, și-au pus cu ultima energie toată puterea lor în serviciul întregului Neam românesc, pentru respingerea acestei ofensive formidabile.

Sute de întemnițați politici, școli și biserici românești închise, averi și familii românești distruse, au rămas pe câmpul de bătaie al acestei lupte de apărare, fără să fi slăbit un moment dârzenia ei și fără să fi scăzut cât de puțin nădejdea izbândeii.

Acestei înțelegeri profunde a situației și acestei nizuințe de a sta în slujba Neamului românesc de pretutindeni se poate mulțumi că au rămas zădarnice toate încercările puterii de stat maghiare de a înjgheba un partid moderat românesc în Transilvania, pentru a rupe prin el solidaritatea politică a Poporului românesc.

Această dorință nebiruită de a realiza unitatea națională, care lua zi de zi forme mai concrete, a făcut să rămână fără rezultat înainte și după izbucnirea războiului încercările de împăciuire ale contelui Ștefan Tisza, care, dacă ar fi reușit, ar fi însemnat pentru Români amorțirea, iar nu desrobirea lor.

Aceeași voință de a termina definitiv procesul milenar de desrobire a Poporului românesc din Transilvania, prin întemeierea României unite, a făcut ca, contrar atitudinii conducerii celorlalte popoare din Austro-Ungaria, Comitetul Național al Poporului românesc prezidat de neînfricatul luptător și conducător național Gheorghe Pop de Băsești, nu a făcut nici o declarație de adeviune și de fidelitate către Monarhia austro-ungară în decursul războiului mondial. Din contra membri importanți din acest comitet, mulți intelectuali și gazetari transilvăneni, în frunte cu părintele Lucaci, Goga, Sever Bocu, Voicu Nițescu, Ghiță Pop, Tăslăuanu și alții au trecut granița pentru a arăta opiniei publice din Vechiul Regat și lumii întregi adevărata credință și dorință a Poporului românesc de peste Carpați.

Același spirit de jertfă și aceeași credință au făcut să treacă încă înainte de intrarea României în război mii și mii de soldați români din Austro-Ungaria ca prizonieri la Ruși, la Italiani și Francezi, ca pe urmă să se înroleze ca voluntari legionari în armatele Antantei și apoi, în momentele cele mai tragice, cei din Rusia să se prezinte sub conducerea lui Victor Deleu în capitala Moldovei, pentru a fi prezenți când trebuia adusă suprema jertfă pentru izbânda idealului comun.

Aceeași vedere clară a făcut ca delegații Comitetului Național, în primăvara anului

1915 chemați anume la Viena, să refuze cererea lui Erzberger, trimisul special al Împăratului Wilhelm, de a adresa României libere un apel de neutralitate binevoitoare măcar pentru Puterile Centrale. Refuz care a pricinuit multe persecuții și a pretins multe jertfe.

În același timp, procesul își făcea cursul natural în Vechiul Regat. Instinctul național, care-și găsi cei mai elocvenți interpretatori, Tache Ionescu, Nicu Filipescu, Barbu Delavrancea, Nicolae Iorga și alții, își făcea datoria. Nimeni nu vroia să știe de înfrățirea armelor României cu cele ale Puterilor Centrale. Animatorii vizionari ai unui neam de atâtea ori încercat au avut câștig de cauză. Înțelepciunea și simțul de datorie a Regelui Carol I și a Regelui Ferdinand au înăbușit glasul sângelui lor. Veșnică recunoștință Lor. România a intrat în război alături de Antanta. Ion I.C. Brătianu a luat răspunderea politică și istorică pentru acest pas decisiv, părăsind aliați vechi pentru a înfăptui nizuința Românilor de pretutindeni. Niciodată un bărbat de stat cu răspundere n-a fost mai mult în nota, în tradiția și în cursul aspirațiilor naționale decât Ion I.C. Brătianu în acel moment. De aceea, figura lui, împreună cu a lui Tache Ionescu și Nicolae Filipescu, va străluci pururea în amintirea Neamului românesc.

Doi ani de crâncen război cu cele mai mari peripeții și cele mai tragice complicațiuni ! Cât sânge, câte lacrimi, câte victorii și câte înfrângeri n-a văzut poporul românesc în acești doi ani. Câte pilde înălțătoare de antic eroism și de mari virtuți militare n-au dat generali, ofițeri și soldați români până ce s-a putut prăznuia victoria definitivă alături de Aliați, intrând pe urmă armata Regelui Ferdinand, condusă de mareșalul Prezan, triumfal în capitala Ungariei.

Dar înainte de această definitivă victorie deveni tot mai mult accentuat în opinia publică mondială un principiu care era o veche dorință a poporului românesc. Wilson, nemuritorul președinte al Statelor Unite Americane, a propus principiul de autodeterminare a popoarelor drept bază a aranjamentelor de după război. Aproape toate manifestațiile Poporului românesc din Monarhia habsburgică, dar mai ales Adunarea națională de la Blaj din 1848 și conferințele naționale din Sibiu reclamau pentru Poporul românesc acest drept de autodeterminare și, în consecință, îndată după proclamarea principiilor wilsoniene, Comitetul Național Român s-a întrunit la Oradea și a hotărât să pună imediat în practică acest principiu în sensul ruperii Poporului românesc, cu întregul teritoriu ce-l locuiește, de Monarhia austro-ungară și l-a însărcinat cu citirea declarației făcute în acest sens pe Alexandru Vaida-Voevod, ceea ce s-a întâmplat la 18 octombrie 1918.

Comitetul Național a luat în mână imediat frânelor conducerii poporului românesc. M-a însărcinat cu conducerea afacerilor externe și militare, în care calitate am convocat la o adunare pe toți ofițerii români aflați în Viena, am constituit Sfatul ofițerilor și soldaților români și, cu ajutorul neprețuit al marelui general Baron Boeriu, numit secretar general, și al căpitanilor Ilcuși și Traian Popa și al Românilor bucovineni din Viena în frunte cu dl Ispescu Grecul și Teofil Simionovici, am luat sub conducere efectivă regimentele românești 64 din Viena, 2 și 51 din Praga, acestea din urmă făcând revoluționarilor cehi posibilă preluarea puterii politice, fără vărsare de sânge. Succesiv s-au pus în revoltă toate unitățile militare ce se reîntorceau de pe front, o acțiune eroică a căreia au căzut jertfă mulți ofițeri români transilvăneni, împușcați de comandanții regimentelor unităților puse în revoltă. Era un interes extraordinar ca soldații români să nu se reîntoarcă de pe frontul rupt al Puterilor Centrale în unități militare închegate și sub disciplină străină, ci ei să fie scurși succesiv în garnizoanele lor, jurați sub steagul românesc și în disciplină românească. Într-un moment dat, drept rezultat al acestei acțiuni, se găseau în Viena peste 20.000, iar în Wiener-Neustadt peste 70.000 soldați români care erau singura forță militară disciplinată în Viena, unde între timp izbucnise revoluția.

În același timp, în Budapesta s-a constituit Consiliul Național Român sub prezidenția lui Ștefan Ciceo-Pop, în care intrase și socialiștii români sub conducerea distinșilor patrioți Flueraș și Jumanca, adânc înțelegători ai glasului sângelui și al spiritului vremii. A intrat în

Adunarea Națională a ales un Mare Sfat sub prezența lui Gh. Pop de Băsești, vicepreședinte fiind A. Bârsan și Teodor Mihali, iar acesta a delegat un Consiliu Dirigent compus din Vasile Goldiș, vicepreședinte, Vasile Lucaci, Alexandru Vaida-Voevod, Ștefan Ciceo-Pop, Aurel Vlad, O. Goga, Ion Cuci, Valer Braniște, Aurel Lazăr, Romul Boilă, Victor Bontescu, Emil Hațieganu, I. Flueraș, Iosif Jumanca, Mihai Popovici și Tiberiu Brediceanu și din mine, și l-a învestit cu puteri discreționale de a face tot ce va găsi bun și necesar pentru realizarea hotărârei luate: unire cu Vechiul Regat și înstăpânirea guvernării și administrației românești în Ardeal, Bănat, Crișana și Maramureș.

Misiunea era extrem de grea, fiindcă armistițiul încheiat de Puterile Centrale, la Belgrad, stabilea ca Ungaria să rămână în administrarea ei proprie până la terminarea Conferinței de pace, având doar dreptul ca trupele românești să intre în Ardeal până la Mureș, afară de Bănat, pe care trebuia să-l ocupe trupele franceze. Ar fi fost însă o mare primejdie să lăsăm să se înghebeze din nou o guvernare și administrație maghiară în ținuturile românești, de aceea am hotărât preluarea puterii de stat în aceste ținuturi, în contra dispozițiilor armistițiului.

Consiliul Dirigent a nesocotit protestele des repetate ale colonelului Vix, reprezentantul militar al Alianților în Budapesta, a suportat, fără a se lăsa tulburat în opera sa, observațiunile comandamentului militar din Constantinopol, care, într-un moment dat, a trimis pe generalul Berthelot să cerceteze, în urma reclamațiilor Ungariei, activitatea Consiliului Dirigent desfășurată evident contrar dispozițiilor armistițiului din Belgrad. Mulțumită activității extraordinar de valoroasă a generalului Rosetti, ofițer de legătură al comandamentului Alianților, generalul Berthelot și pe urmă chiar mareșalul D'Esperey, comandantul suprem al frontului din Orient, a găsit politicește îndreptățită și prevăzătoare acțiunea Consiliului Dirigent, care a preluat cu mari greutate guvernarea și administrarea Ardealului, Crișanei și Maramureșului, iar pe urmă a Bănatului, a organizat învățământul național în frunte cu Universitatea din Cluj, a prefăcut și reorganizat Căile Ferate și întregul serviciu de siguranță de stat și astfel a înstăpânit după 2.000 de ani dominația română în Dacia Superioară.

Prin spirit de jertfă, prin curaj și tenacitate, a reușit Vechiul Regat, Piemontul Românesc, să adune în jurul său toate provinciile românești, animate de același dor frățesc de a fi pe veci împreună.

Unitatea statului nostru izvorâtă din voința și jertfa tuturor Românilor și realizată cu concursul neprețuit al Alianților noștri, își are garanția existenței sale în puterea de viață a Neamului românesc și în faptul că ea este urmarea firească a unei evoluții istorice și o necesitate inexorabilă în aceste părți ale lumii.

Să nu pierdem însă nici un moment din vedere că înfăptuirea «României Unite» este a se mulțumi la trei factori decisivi: forța etnică și sufletească a Poporului românesc, simpatia și încrederea lumii civilizate și greșelile imense ale adversarilor noștri oprimatori și nedrepti.

Să nu pierdem nici un moment din vedere că unitatea națională și existența statului nostru așa cum el este o vom putea păstra numai dacă vom ține seama de acești trei factori hotărâtori.

În acest scop trebuie să folosim toată puterea statului pentru întărirea și dezvoltarea Poporului românesc și a însușirilor sale atât de multiple și nobile, trebuie să dăm statului românesc și tuturor instituțiilor sale caracterul nefalsificat românesc și să conducem influența însușirilor caracteristice românești în spirit de toleranță și generozitate, de producțiune intensă și cruțare severă. Să folosim imensele bogății ale statului și izvorul nesecat care zace în puterea de producțiune a Poporului românesc pentru bună orânduială internă și siguranță externă a țării românești. Câmpiile mănoase, pădurile și bălțile imense, minele de aur, de cărbune și petrol ne sunt dragi, dar ele au valoare pentru noi numai în raport cu ființa și existența Poporului românesc pe aceste plaiuri. De aceea trebuie să le folosim pentru întărirea sufletească și trupească și asigurarea existenței dăinuitoare și în veci ascendente a Poporului românesc. Întreaga această bogăție trebuie să o exploatăm cu muncă febrilă și fără milă

Delegația care a dus actul Unirii la București

pentru a face școli și spitale, biserici, institute de știință și arte și a înzestra și organiza nebiruit falnica noastră armată română. Nu trebuie să lăsăm epuizate țintele noastre naționale pentru realizarea unității noastre de stat. Vai de neamurile care nu știu să-și propună în continuu noi și noi ținte de atins, noi și noi idealuri de realizat. Să sprijinim și să ocrotim pe frații noștri rămași peste hoatre, care odată și odată ne vor prinde bine acolo unde sunt. Să cultivăm și să înfăptuim înalte idealuri ale civilizației omâne, să realizăm marea idee de pace a omenirii și, în acest scop, să încheiem legături strânse între toate națiunile și statele care ne înconjură, indiferent de ceea ce ne-a putuț despărți odată. Să lucrăm din toate puterile pentru înfrățirea popoarelor acestei părți din lume, la munca comună pentru ideea păcii și a propășirii umane.

În mijlocul emulației grozave dintre popoare azi, mai mult ca oricând, trebuie să propagăm ideea înfrățirii între popoare, a cărei expresiune concretă trebuie să fie în curând o puternică confederație, care va trebui să cuprindă în sine toate statele din sud-estul Europei. Țara noastră, situată atât de admirabil geograficește, va trebui să fie în centrul acestei acțiuni, altfel va fi târâtă de alții în serviciul scopurilor lor.

Să ne nizuim a încunjuura greșelile adversarilor noștri din trecut și să realizăm în țara noastră un regim de drept și de dreptate. Să ridicăm la cea mai înaltă treaptă a concepțiunii și a conducerii noastre de stat morala creștină și principiul dreptății în toate aspectele sale, înfăptuind dreptatea individuală, dreptatea socială și dreptatea față de popoarele care locuiesc între hotarele țării noastre. Să nu uităm nici un moment că operațiunea națională și socială este suprema nedreptate pe care o condamnă și etica și inteligența și prevederea omească.

Energici și necruțători în apărarea patrimoniului nostru național, largi în aprecierea și respectarea bunurilor sufletești, sociale și naționale ale altora, hotărâți și neînfrânți în salvagardarea rezultatelor civilizației omenesti, vom putea să păstrăm respectul omenirii față de noi și supremul bine ce l-am ajuns: *România Mare*.

IULIU MANIU

CRESCUȚI ȘI RĂMAȘI PE PĂMÂNTURILE DACIEI

În anii ce au urmat zguduitorului și nedreptului an 1940, poetul patriot Liviu Rebreanu a desfășurat o intensă activitate pentru susținerea drepturilor istorice ale Românilor în Transilvania. În cadrul acestei activități se înscrie și o conferință ținută în anii 1942 și 1943, la Berlin, München, Stuttgart, Leipzig, Dresda, Görlitz, Breslau, Zagreb, Helsinki, Stockholm. La Viena conferința a fost contramandată, iar Ungaria nu i-a acordat nici măcar viza de tranzit. Este o conferință prin care poetul se face interpret al gândirii și simțirii românești cu privire la problema Transilvaniei. Cum Transilvania a devenit din nou «problemă», din cauza propagandei maghiare, redăm o parte din ea, conștienți că vom contribui la întărirea convingerii că dreptatea este de partea locuitorilor dintotdeauna ai pământului românesc al Transilvaniei.

Așezat la porțile cele mai primejdioase și mai vulnerabile dintre Orient și Occident, de la Gurile Dunării cu Marea Neagră peste plătoul transilvănean până la Tisa, poporul românesc a trebuit, vreme de peste două mii de ani, să înfrunte, în realitate mai cu seamă să îndure, toate năvălirile de neamuri care, înainte de a se revărsa spre sudul sau vestul Europei, au poposit mai toate aici, pe teritoriul României actuale. Orice organizație statală ar fi încercat să înjghebeze strămoșii noștri în pauzele dintre două năvăliri era condamnată să fie zdrobită de noul puhoi de cuceritori vremelnici...

Dacă aceasta a fost situația în timpul nașterii și copilăriei neamului românesc, soarta n-a fost mai blândă cu noi nici mai târziu. Destinul nostru geografic ne-a silit să trăim într-o eternă și crâncenă luptă pentru însăși existența noastră ca individualitate etnică.

Pământul nostru, precum odinioară se afla în calea tuturor năvălitorilor, mai târziu s-a aflat cuprins între poftele lacome ale unor vecini puternici care, pentru motive diferite - motive se găsesc sau se nascocesc totdeauna - au căutat veacuri de-a rândul să ne cotopească, ținându-ne mereu sub amenințarea sclaviei sau a exterminării...

Tampon între revendicări multiple, am suferit ciuntiri, ajustări, împărțiri, ocupații, toate prigoanele posibile până când s-au prăbușit coloșii înșiși, sfărâmându-se în bucăți. Abia în lumea nouă, pe ruinele unui trecut monstruos, poporul românesc a putut pentru întâia oară să se unească și să porceadă în libertate la zidirea unui stat românesc...

Veșnic în stare de alarmă, poporul român și-a trăit viața pe un ascuțit de sabie sau cu paloșu-i atârnat deasupra capului. Părea mereu o jucărie fragilă în mâinile destinului implacabil. O mie de ani toate furtunile au răvășit diferitele principate românești, constituite și neconstituite...

Într-o sută de ani, poporul român a trebuit să străbată toate etapele politice și spirituale pe care alte neamuri le-au străbătut în mai multe secole. După 1848, anul tuturor revoluțiilor, Principatele române se unesc în 1859; se alege domn Carol de Hohenzollern la 1866; în 1878 (1877) se proclamă independența României; în 1881, țara se declară regat sub Carol I; în 1918 ... Români erau strănși într-un singur stat național pe teritoriul pe care au trăit totdeauna. Din neferi-

cire, ceea ce a urmat după războiul mondial n-a fost pace, ci continuarea războiului cu alte mijloace. Lumea ieșise din fâgașul ei și oamenii n-au mai fost în stare să găsească o nouă cale mântuitoare. Povestea ucenicului vrăjitor se desfășura în fața noastră. Aluneca vertiginos spre prăpastie și destinul omenirii n-a îngăduit nici o oprire până ce ne-am pomenit în al doilea război mondial.

În inter-regnul dintre cele două războaie, România abia a avut răgaz să-și ordoneze problemele și să pășească la organizările ce i le punea unirea tuturor Românilor. Mai ales că tânărul stat român era mereu hărțuit, zgâlțâit, săpat de asupritorii de până ieri, care nu se puteau împăca cu ideea că Românii nu vor mai fi robii lor. Armele acestui război de guerilă, extrem de variate, deși în aparență neînsemnate, s-au dovedit până la urmă eficace. Dintre acestea numai una să mi se permită s-o amintesc, fiindcă e o armă spirituală, o simplă teorie. E vorba de teoria lui Rösler. Acest Rösler a fost un învățat german, dar nu de vreo importanță apreciabilă pentru spiritualitatea germană, de vreme ce nu l-am găsit pomenit nici măcar în enciclopediile germane cele mari. Savantul german, într-o carte apărută în 1876 și intitulată *Romänische Studien*, a emis părerea că poporul român nu s-ar fi format în Transilvania și țările dunărene, cum credea toată lumea, ci undeva prin Balcani, de unde mai târziu a venit și s-a așezat în locurile unde se găsește acum.

Ei bine, teoria aceasta nevinovată a devenit o redutabilă armă politică împotriva Românilor. Părerile lui Rösler au fost examinate, discutate, contestate și respinse de alți savanți, încât azi de fapt teoria s-a transformat, pentru specialiști, cel mult într-o controversă științifică. Pe când însă pentru... dezinteresăți controversa a rămas controversă, pentru ceilalți, adică pentru cei interesați, teoria s-a transformat în dogmă cu consecințe politice. Teoria lui Rösler e invocată ca argument istoric care justifică o posesiune pe baza dreptului primului ocupant.

Odinioară, Românilor li se contesta dreptul la libertate, independență și unire cu motive politice: posesiunea de fapt. Toată lumea, chiar vrăjmașii cei mai aprigi, admiteau, cel puțin tacit, că suntem autohtoni pe

locurile noastre, crescuți acolo și rămași de pe timpul Dacilor și Romanilor. Acuma, pe argumentul lui Rösler și altele fabricate ad hoc, suntem declarați venetici pur și simplu, trebuind să ne bucurăm că am fost și suntem tolerați să trăim.

Cel ce are onoarea să vă vorbească este transilvănean, din ținutul Bistriței-Năsăud ... Parte din studiile mele le-am făcut în școli maghiare. Pe atunci cronica notarului regelui Bela (Anonimus), cel mai vechi document unguresc care povestește cucerirea bazinului carpatic și întemeierea Ungariei, era recunoscut oficial și propovăduit cu mândrie în manualele școlare. Azi, din cauza lui Rösler, cronica sârmanului notar e decretată fără nici o valoare istorică și stigmatizată ca o simplă adunătură de basme (pentru că într-însa se spune categoric că Ungurii au găsit în Transilvania diferite principate românești).

Azi, noii istorici patrioți (străini) se întrec în a descoperi o regiune unde s-ar fi putut naște și forma poporul românesc, precum și prin a răsciti documente care să dovedească strecurarea Românilor în ținuturile unde trăiesc în majorități covârșitoare. S-au propus toate ipotezele. Unii ne-au arătat că ne-am născut în Bulgaria, alții în Macedonia sau în Epir, sau în Albania, sau în Serbia. Toate au căzut, dărâmate de înșiși istoricii prea zeloși în controversile dintre ei. Ar urma deci că poporul românesc nu s-a născut nicăieri. Și totuși, în ciuda lui Rösler și mai ales a röslerienilor mai noi, în ciuda tuturor subterfugiilor de documente, calcule, statistici, hărți, traseuri de frontiere și câte altele, există o masă de 15 milioane de Români, care, în spațiul străvechi românesc, se prezintă pretutindeni într-o majoritate compactă și copleșitoare. Și, ceea ce e mai important, majoritatea aceasta nu o alcătuiesc orașele și orașenii, populația schimbătoare fără legături adânci cu pământul, ci o alcătuiesc satele și țărani, realitatea cea mai vie, temelia cea mai indestructibilă a oricărui neam, cel mai autentic drept de posesiune.

În istoria altor națiuni, țărănimea a putut avea un rol secundar, șters; pentru noi însă țărănimea e izvorul românismului pur și etern. La noi singura realitate permanentă, inalterabilă, a fost și a rămas țaranul. Atât de mult că, de fapt, țaranul român nici nu e

țaran ca la alte popoare. Țăranul român nu-și zice niciodată țaran. Țăranii numesc pe țărani simplii oameni. De fapt țăranul n-are nume pentru că nu e nici clasă, nici breaslă, nici funcție, ci poporul însuși - omul român. Pentru toată lumea noastră țăranul e sinonim cu român...

Istoricii, inclusiv cei români, nu se prea înțeleg între dânșii când e vorba de trecutul nostru îndepărtat. Într-o privință totuși sunt de acord cu toții, anume că aici, la noi, pe pământurile noastre se face agricultură din vremuri imemorabile. Dar existența agriculturii presupune și existența țăranului. Năvălitorii nestatornici, umblători după pradă și setoși de sânge, nu se îndemneau să scormonească pământul. Trebuie deci să fi muncit poporul băștinaș peste care puhoaiile de barbari au alunecat și s-au scurs val cu val...

Mulți învățați consideră nașterea și începuturile neamului românesc drept o enigmă sau un miracol sau, în sfârșit, ceva inexplicabil prin obișnuitele metode istorice. Este, fără îndoială, o minune cum a rezistat și a persistat aici poporul nostru, în mijlocul tuturor uraganelor. Dar țăranul român, existența lui permanentă pe aceste plaiuri, poate deslega taina aceasta și altele care ne privesc. Țăranul e începutul și sfârșitul. Numai pen-

tru că am fost neam pașnic de țărani am putut să ne păstrăm ființa și pământul...

Cu cât se înmulțeau suferințele și treceau vremurile, țăranul român s-a îndărătnicit în răbdare. Dargostea lui pentru pământ s-a învățoșat. Țarina se amesteca neconținut cu cenușa și oasele înaintașilor, iar văzduhul se umplea cu umbrele și sufletele lor până în țării. Nimeni nu-l mai putea clinti din loc, nici o putere și nici o schinguire...

Acest fapt singur, această evidență bătătoare la ochi ar trebui să puie pe gânduri, dacă nu să-i dezarmeze, pe toți propagatorii interesați ai discontinuității românești în propria noastră țară. Ce argument de continuitate poate fi mai plauzibil decât existența aceluiași popor, pe aceleași locuri, de două mii de ani? Inexplicabilă ar fi tocmai discontinuitatea. S-au văzut popoare mutându-se în altă țară, se cunosc popoare care au dispărut complet, dar un popor care să dispară și să se risipească pentru a reapărea, peste multe sute de ani, exact în locurile pe care le-a părăsit, ar fi o minune ce nu se poate întâmpla decât în anume manuale istorice cu tâlc.

LIVIU REBREANU

«TRANSILVANIA A FOST DINTOTDEAUNA PĂMÂNT ROMÂNESC»

În Editura *Edizioni Europa* din Italia a apărut, în limba engleză, lucrarea *Transilvania a fost dintotdeauna pământ românesc*, cu subtitlul: «Documentele oficiale maghiare și străine o confirmă».

Explicând necesitatea publicării acestei lucrări, «Mișcarea românească pentru unitatea Europei» arată, în introducere, că «publicând acest fragment dintr-o vastă lucrare, care are la bază cele mai recente cercetări istorice, demografice, economice și politice, își face datoria de a clarifica unul din aspectele problemelor care preocupă lumea modernă și statele naționale».

De asemenea, arată că în luna martie 1982 Dl Yatron, membru al Congresului

Editura Europa
Roma 1982

S.U.A. a prezentat în Camera reprezentanților un proiect prin care cere «condamnarea activităților guvernului român cu privire la Transilvania», și prin care sugerează modificarea tratatelor de pace semnate după primul și al doilea război mondial. În susținerea propunerilor sale, Dl Yatron afirmă că autoritățile românești duc o politică de desnaționalizare față de Ungurii din Transilvania prin măsuri «ce se apropie de etnocid». «Nimeni nu știe cine-l sprijină pe Dl Yatron - se spune în cuvântul introductiv - însă imaginea prezentată Congresului S.U.A. nu corespunde realității»; «ea amintește teoriile revizioniste ale unor dictatori».

Lucrarea lui Ioan Ciolan este prezentată «spre documentare și lămurire» unor comitete și subcomitete ale Camerei Reprezentanților S.U.A.

Întreaga demonstrație a cărții se axează în jurul ideii că «Țara aparține celor care posedă pământul. Documente oficiale ungurești confirmă că Transilvania a fost dintotdeauna pământ românesc și aparține *de facto* și *de jure* Românilor băștinași». Plecând de la faptul că Maghiarii au contestat în ultimul secol și continuă să conteste faptul că Românii sunt băștinași pe pământul Transilvaniei, autorul dovedește că Transilvania este «țară românească» tocmai pe baza unor documente maghiare din care rezultă că teoriile «pământului pustiu», «infiltrărilor» și a «dreptului istoric» nu au nici o temeinicie. Autorul cărții trece în revistă o serie de lucrări de geografie și de analiză a recensămintelor elaborate de autori unguri care conțin date ce infirmă aceste teorii și demonstrează că în Transilvania Românii au fost totdeauna majoritari și că pământul le-a aparținut în cea mai mare parte lor.

Din studiul cifrelor și datelor cuprinse în documentele ungare se desprind următoarele concluzii:

- în timpul celor opt secole care au trecut de când Maghiarii au pătruns pe teritoriul Transilvaniei și până în 1918, Românii au constituit grupul cel mai numeros de locuitori pe acest teritoriu și au deținut cea mai mare parte din pământul Transilvaniei. «Această situație etnografică și topografică existentă în mod neîntrerupt demonstrează pe deplin că Românii erau băștinași pe

pământul Transilvaniei cu multe secole înainte de venirea Ungurilor din stepele Asiei».

- analiza cifrelor recensămintelor oficiale ungare din 1880 și 1910 relevă că din punct de vedere etnografic, cât și din punct de vedere topografic, raportul numeric dintre Români și maghiari este același. Românii au fost întotdeauna mai numeroși decât Maghiarii și Secuii, considerați la un loc, și au deținut permanent cea mai mare parte a pământului Transilvaniei.

- datele oficiale ungare și hărțile etnografice austro-ungare, ungare și străine din secolul trecut confirmă faptul că Ungaria nu a fost «ciopârțită» prin Tratatul de la Trianon, ci, pur și simplu, readusă în granițele ei etnice, Panonia și Alföld, așa cum a fost pe timpul regelui Ștefan I.

I. Ciolan arată că istoricii unguri care au inventat și propulsat teoriile «pământului pustiu» și «infiltrării» le-au extins și asupra unor zone din Cehoslovacia și Jugoslavia. În acest context autorul remarcă: «Pentru a nu părea ridicoli, Ungurii adepți ai revizuirii tratatelor, au declarat recent că statul ungar nu are nici o revendicare la adresa Cehoslovaciei și Jugoslaviei și că minoritățile maghiare din aceste state sunt tratate bine». Relevă, totodată, că pentru a camufla pretențiile teritoriale la Transilvania, în special cei din S.U.A., au lansat zvonuri privind oprimarea Maghiarilor din România. Ei se folosesc de orice mijloace pentru a reconstitui «Ungaria Mare», care să aparțină doar Maghiarilor.

Propaganda maghiară s-a folosit și se folosește de falsuri și de minciuni. Ei au difuzat în școlile ungare de pretutindeni hărți ale «Ungariei Mari» și desfășoară o campanie propagandistică de revizuire a Tratatului de pace de la Trianon. Dar, după cum se arată în încheierea lucrării lui Ioan Ciolan, «citorii obiectivi - luând cunoștință de conținutul documentelor oficiale ungare, care demonstrează că de jure și de facto Transilvania este un ținut al Românilor - vor fi convinși de acest adevăr și vor înțelege că realitățile confirmate prin documente au prioritate asupra unor teorii și afirmații lipsite de confirmare documentară».

I. VEVERCA

YALTA ȘI CRUCIFICAREA ROMÂNIEI

- capitolul 19 -

Semnarea capitulării necondiționate

Semnarea acestui document s-a făcut, după cum se știe, la 12 septembrie 1944. De la 23 august, când guvernul Sănătescu a acceptat condițiile de armistițiu, trecuseră 20 de zile. De ce această întârziere? Evident, pentru ca Rușii să ocupe întreaga țară, înainte de începerea discuțiilor.

Ce era de discutat, în fond? Condițiile armistițiului formulate de Aliați, la 12 aprilie fuseseră acceptate formal de către Iuliu Maniu, la 12 iunie. Guvernul Sănătescu acceptase aceleași condiții. Nimeni nu a negociat altceva, dar Rușii nu s-au grăbit. Aliații discutau între ei, potrivit documentelor ce le am la îndemână, dacă condițiile inițial fixate rămân aceleași. Cum Rușii aveau ultimul cuvânt în România, ei urmau să dispună în voie asupra proiectului de armistițiu. Acest proiect a fost înmănat de Molotov ambasadorilor englez și american la Moscova abia la data de 31 august. Englezii și Americanii au răspuns la 3 septembrie 1944, îngăduindu-și unele sugestii cu privire la propunerile lui Molotov. În felul acesta, chestiunea se tergiversează și mai mult, deoarece sugestiile urmează a fi discutate din nou între cei trei.

Delegația română sosește la Moscova în ziua de 30 august. Ea e compusă din Lucrețiu Pătrășcanu, Ionel Pop, Christu, generalul Dămăceanu, colonelul Focșăneanu. Li se adaugă principele Stirbey și Vișoianu, veniți de la Cairo, via Teheran.

Până la 10 septembrie 1944 nu se întâmplă nimic. Putem presupune că vor fi fost discuții între cei trei, dar nu găsim nimic important în documentele consultate. Sugestiile engleze erau cunoscute (rezerve asupra recunoașterii frontierelor românești în Transilvania, înainte de Conferința Păcii) și daune de război mai reduse. Ei făcuseră aceste sugestii încă dinainte de 12 aprilie.

Ședința comună s-a deschis (conform proceselor-verbale ce am putut consulta și fotocopia) la 10 septembrie 1944, cu participarea ambasadorilor Kerr și Harriman. Molotov a înmănat proiectul de armistițiu lui Pătrășcanu și l-a întrebat dacă Românii vor să-l discute imediat, sau au nevoie de timp pentru a-l studia. Românii cer timp și ședința se amână pe-a doua zi.

La ședința din 11 septembrie, discuțiile sunt urbane. Molotov nu ridică tonul, cum s-a susținut. Delegații români participă la discuții, făcând sugestii sau propuneri și cerând explicații. Ionel Pop spune că România vrea o lungă frontieră cu Cehoslovacia, Vișoianu obține ca o remarcă a lui Molotov, privind retragerea trupelor rusești, să fie inserată în procesul verbal. Christu vorbește de situația economică, Pătrășcanu despre prizonierii politici, Dămăceanu și Focșăneanu de problemele militare. Toți delegații au putut să spună câte ceva. Dar, a doua zi, la cea de-a treia ședință din 12 septembrie, armistițiul a fost semnat fără modificări, așa cum fusese prezentat în prima zi. Farsa se terminase.

Din partea Aliaților n-a semnat decât Malinovsky, atât în numele Rusiei, cât și al Statelor Unite și Angliei, deși ambasadorii acestor state, Harriman și Kerr erau prezenți și participaseră la discuții. Cei trei erau desemnați ca «Înaltul Comandament Sovietic (Aliat)». După cum se vede, «aliații» erau în paranteze, ca să nu fie nici o confuzie cu privire la rolul minor (mai bine zis, inexistent) atribuit acestora.

Condițiile armistițiului erau mult mai grele decât cele oferite la 12 aprilie, la Cairo, și cu mult, mult mai apăsătoare decât cele oferite Mareșalului Antonescu la Stockholm, la 3 iunie 1944.

«Liberul transport» pe întregul cuprins al țării trebuia asigurat de Comandamentul Armatei Române. Întreaga armată de ocupație trebuia întreținută de România. Banca Națională trebuia să pună la dispoziția Rușilor orice sume de bani cerute de Comandamentul Sovietic. Rușii puteau să ia ca pradă de război sau sub forma de despăgubiri orice uzine și instalații industriale din România.

Nici independența țării și suveranitatea ei nu mai erau respectate, fiindcă trupele sovietice se aflau pe tot cuprinsul țării. Nici despăgubirile de război nu erau limitate la cele 300 000 000 de dolari din convenție. Transportul și menținerea trupelor militare pe timp de doi ani a costat economia românească, împreună cu «fondul» lichid luat de la Banca Națională și prada de război, nu 300 de milioane, ci aproape două miliarde de dolari la cursul anilor 1944-1945.

Din toate punctele de vedere, documentul nu reprezenta o convenție de armistițiu, ci un dictat, o capitulare necondiționată. Redactarea propriu-zisă a convenției de armistițiu reprezenta cea mai diabolică mașinațiune realizată vreodată de un jurist. Scris intenționat în termeni vagi, generali, cu dublu sens, actul putea fi interpretat oricând în favoarea intereselor sovietice: Juriștii nu aveau ce să caute aici, semnificațiile juridice erau ordonate de comandamentul militar rus sau de șeful misiunii ruse.

Iată de ce, așa cum relatează principesa Alice Sturdza, în amintitul proces de la Paris (1952), Iuliu Maniu mărturisese decepția și drama ce o trăia după 23 august 1944:

«Acesta este un armistițiu? Era mai bine să nu-l fi semnat. Este o ocupație militară și nicidecum un armistițiu».

NICOLAE BACIU

Centrul european de studii istorice Veneția

GÂNDURI PE TEMA BASARABIEI

de ONISIFOR GHIBU

Continuare din numărul precedent

32. Moldovenii nu erau rusificați; ei erau pur și simplu Moldoveni. Nu erau Români. Sub Români ei înțelegeau om; noi eram Români.

33. «Până nu tună, *românul* nu-și face cruce» (în înțeles de *omul*). Traducere din rusește de Prot. I. N. (*Luminătorul*, 1914, ianuarie, 53). La Români li se zice *români* (cf. Andronic, Pelivan). N. N. Alexandri spunea că a văzut în Iasnaia Poliana pe Tolstoi, venind pe drum cu un «român» (în înțelesul de om de rând, țaran).

34. Nu ne putem mira că puținii intelectuali moldoveni erau toți, dar absolut toți, cuceři de cultura rusească (Halippa contra Goga etc.)

Nu era ca în Transilvania, unde noi uram cultura ungurească. Ei erau în orbita culturii rusești.

35. Vorbind de înstrăinarea orașelor basarabene, A. Frunză scrie, în *Note pe marginea unei hărți (Viața Românească, 1916, II, p. 272)*: «Dar în care oraș din România Liberă, în care oraș din Moldova mai ales, s-a păstrat mai bine elementul românesc?»

36. «Întâi învățau la școală rusăști, după aceea ne spune și moldovenești și strașnic ne mai bucuram când auzam di limba noastră, iar la rusască ca chiatra la deal» (Ieromonahul Inochentie, starețul mănăstirii Saharna).

37. Partidul de la 1906 se chema «național-democrat», cerea școli primare moldovenești, punerea pământului la dispoziția țăranilor, bănci populare, o nouă lege a tocmelilor agricole. Respingea separatismul.

x

Marea nenorocire: deputații din Duma basarabeană nu au ridicat acolo *chestia moldovenească* sau românească, așa cum au ridicat-o la Pesta ai noștri, și chiar și Bucovinenii. *Basarabia* (din Chișinău) întreba: «Oare deputaților Basarabiei li e frică să vorbească? Oare li e rușine să ridice chestia neamului moldovenesc?» (*Neamul Românesc*, nr. 20, 16.VII.1906, p. 323).

x

Au fost câțiva studenți basarabeni la Expoziția din București (din 1906) și nu li s-a întâmplat nimic. Au fost conduși pe la așezămintele de cultură din București de Dr. Radovici (*Neamul Românesc*, nr. 58, 26.XI.1906, p. 79). Au fost și la Constanța (*Neamul Românesc* nr. 59, 30.XI.1906).

La 1906 s-au înscris la Universitatea din Iași 15 studenți basarabeni. Nimeni nu i-a oprit.

Treceau și bande de lăutari.

38. Pe marginea raportului de la 1926 al delegației britanice a Trade Union, publicat sub titlul *La Russie*, și apărut în Belgia, în limba franceză, - raport care trebuie citit și analizat astăzi, ca un document politic de o mare actualitate.

Cărți vechi, depășite total sau parțial, și cărți vechi care, prin adevărurile solide pe care le conțin, trebuiesc scoase din rafturile colbuite ale bibliotecilor și aprofundate cu mai multă înțelegere decât aceea de care au dat dovadă contemporanii miopi. Să ne întoarcem la anumite cărți din trecut, care, dacă n-au folosit momentului în care au apărut, au devenit imperios indicative prin confirmarea adevărurilor lor adusă de vreme.

39. Va trebui să compun o listă cuprinzătoare de probleme puse de Basarabia și Transnistria, începând cu 1905 și până astăzi, - probleme politice, sociale, culturale, economice, naționale și internaționale. Prin prizma celor 50 de ani de experiențe. Basarabia m-a preocupat de mic copil și mă preocupă la maximum și astăzi, după aproximativ trei sferturi de veac.

Trebuie, în fine, să o pun odată definitiv la punct. Lucru pe care astăzi nu-l poate face nimenea, afară de mine. Numai să-mi mai dea Cel de sus zile și ani (14.IX.1965).

40. Să se facă un colectiv cât mai mare: Ghibu, Oțetea, Halippa, Buzdugan, Marmeliuc, Codrea, Oancea, Harea, Nastase, Văluță, Leon Boga, C. Tomescu, Bezviconâi, Boldur, Gonția etc.

Unde-i arhiva Halippa și Pelivan?

41. Un capitol: Bibliografia completă în legătură cu Basarabia. Trebuie să se pună nu problema R.P.R., ci problema românismului integral. Sunt două Germanii, dar sunt și două Români! Asta trebuie s-o știe toată lumea astăzi. Și mâine.

x

Lupta pentru libertate individuală și națională.

x

Să se știe că România n-a făcut nimic pentru Basarabia în 1917. A trimis propagandiști în 1918. Cum m-au tratat pe mine. Să relev pe Conu Alecu (Constantinescu) și Doly (Const. Petrescu), nu pe Averescu etc.

42. E o înaltă datorie de conștiință pentru mine să declar în cuvinte apăsate că nu s-a făcut aproape nimic serios pentru punerea la punct a problemei naționale în ansamblul ei. Nu există nicăieri o arhivă completă cu privire la această problemă. S-au nimicit în mod criminal materialuri unice de o valoare extraordinară și zac, ascunse în toate chipurile, imense cantități de documente necatalogate și nevalorificate. Strig aici, ca să știe posteritatea, că istoria națională la noi a fost lăsată, timp de peste un deceniu, pe mâinile lui M(ihai) R(oller), care a otrăvit întreaga atmosferă a istoriei noastre, falsificând-o din temelie. Eu am o documentație imensă și nimeni nu se sinchisește de ea. Ce-a spus Iorga, și Oțetea - și ce s-a ales de toate astea?

X

Nici unul dintre istoricii români nu s-a ocupat serios cu problema Basarabiei, a Transnistriei, cu problema sovieto - română.

Nistor a făcut din problema Basarabiei o chestie de parvenire în Partidul liberal.

Va urma

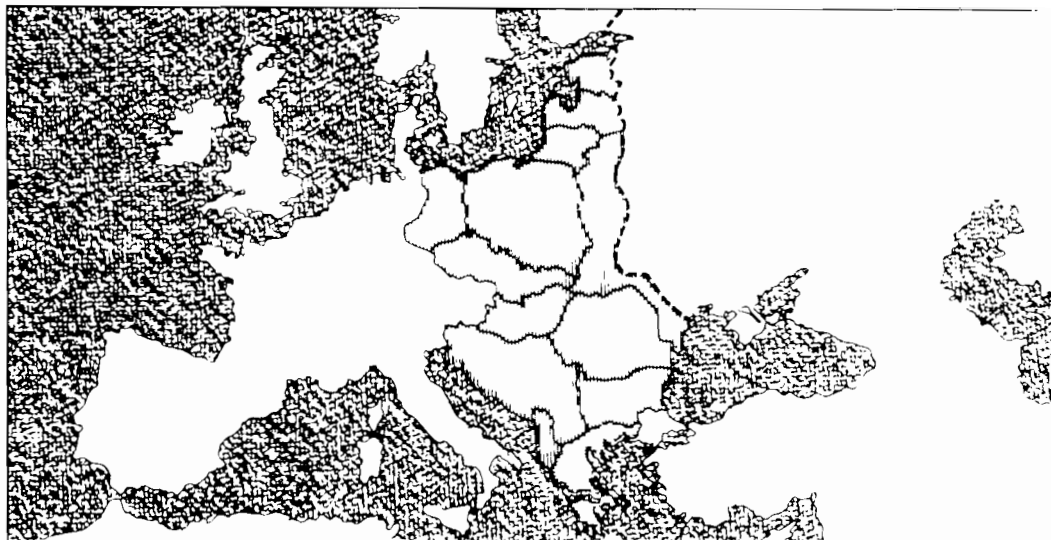
Semnal carte

În Editura Nagard a apărut lucrarea «Extra Hungariam non est vita», ca recenzie a Istoriei Națiunii Maghiare de Görög Ferenc. Recenzia se concentrează mai ales asupra paginilor care reflectă poziția autorului față de inevitabilele întâlniri ale Ungurilor cu Românii în spațiul carpato-dunărean.

Formula «Extra Hungariam non est vita, si est vita non es ita» sintetizează frenezia patriotică ungurească, susținută cu idei false ca cea roesleriană și manifestată prin exaltarea virtuților rasiale proprii și prin ură neîmpăcată față de popoarele vecine și conlocuitoare, mai ales față de Români, națiunea cea mai veche și cea mai numeroasă din Transilvania.

Recenzia este urmată de studiul semnat de Mihail C. Gheorghiu, în care este demascată anacronica lozincă «Ungaria Mare sau moartea națiunii», preluată și amplificată de noul șovinism maghiar ce se manifestă în zilele noastre.

Moscova, 9 Octombrie 1944

"Momentul era potrivit pentru a trata, așa că am spus: "Să aranjăm treburile noastre în Balcani. Armatele voastre sunt în România și în Bulgaria. Noi avem acolo interese, misiuni, agenți. Între noi nu trebuie să existe neînțelegeri pentru lucruri mărunte.

Cât privește Anglia și Rusia, ați fi de acord - l-am întrebat pe Stalin - ca voi să aveți o dominație de 90% asupra României, noi să avem 90% în Grecia și "fifty-fifty" cu voi în Jugoslavia?" În timp ce se traduceau cele de mai sus, am scris pe o jumătate de foaie de hârtie:

România: Rusia ia 90%; ceilalți iau 10%

Grecia: Marea Britanie (de acord cu Statele Unite) ia 90%; Rusia ia 10%

Jugoslavia și Ungaria: 50% - 50%

Bulgaria Rusia ia 75%; ceilalți 25%

Winston Churchill

"Cel de al doilea război mondial"

- Memorii -

S U M A R U L

M.T. Moriglioni-Drăgan, Apărarea Europei	1
Manlio Contri, Frontierele Europei	3
Iuliu Maniu, Unirea Ardealului cu România	5
Liviu Rebreanu, Crescuți și rămași pe pământurile Daciei	12
I. Veverka, Transilvania dintotdeauna pământ românesc	14
Nicolae Baci, Semnarea capitulării necondiționate	16
Onisifor Ghibu, Gânduri pe tema Basarabiei (VI)	17
Semnal carte: Extra Hungariam non est vita	19